

Det ældste hidtil kendte Dokument paa Dansk.

Ved Skolebestyrer *H. Rasmussen.*

I Odense Museum opbevares en lille Oldsag, som de fleste næppe opdager ved et flygtigt Besøg, men alligevel er den et af Samlingens sjældneste Stykker, af stor historisk Interesse og enestaaende her i Landet.

Den er fremlagt i Skabet i det lille Hjørneværelse ud imod Lindevej, og ved Siden af den ligger en kort Forklaring med Oplysninger om dens Indhold.

I 1883 ombyggedes Læseforeningens Sidebygning mod Kirken, og ved den Lejlighed blev der udgravet til Kælder temmelig dybt.

Jeg stod netop og samtalede med Arbejderne, som holdt Hvil saa der var Ro paa Pladsen. En med Fyld paalæstet Vogn holdt fraspændt i Gaarden. I denne Fyld fandtes mange Menneskeknokler, saa det var klart, at der arbejdedes her i en gammel Kirkegaard. Rundt om paa Foreningens og de tilstødende Ejendommers Grund har man baade tidligere og senere gjort lignende Fund, saa at man kunde vide, at her havde den gamle Alban Kirkegaard, der laa i Hjørnet af Torvet ved Læseforeningen, maattet ligge. For nogle Aar siden fandtes endvidere en Række murede Grave tæt op ad St. Knuds Kirkes østre Gavl, ligesom en enkelt af Kalksten omsat Grav fandtes i Læseforeningens Port. I den dybt nede fra opkastede Jord saa jeg paa Læsset en lille Plade af Størrelse som et Frimærke, og i den Tro, at det mulig kunde være et Stykke af et gammelt Tapet, tog jeg det op og saa da, at det var en lille Blyplade, sammenlagt i tre Blade og forsynet med en lang Runeindskrift. Den var fugtig og glat og aldeles jævn; senere er den ved Luftens Indflydelse bleven noget ru uden dog at have lidt i nævneværdig Grad. Selvfølgelig gjorde jeg straks Arbejderne opmærksom paa Fundet og bad dem om at

have Øjnene med sig ved det videre Arbejde. Der kom dog intet videre frem, og naar der fra anden Side er fremdraget, at der nogle Dage forinden var funden en større Klump sammenrullede eller sammenklemte Blyplader samme Sted, og at de mulig ogsaa har været forsynet med Indskrift, da er dette sikkert uden al Grund. Saadanne gamle Plader med Indskrift findes ikke i Bunkevis.

Jeg skænkede Pladen til Odense Museum paa Betingelse af, at den bestandig skulde opbevares dér, og Københavnermuseet, som gerne vilde eje dette sjældne Stykke, har derfor forgæves forsøgt at tilbytte sig det.

Pladen blev indsendt til Oldnordisk Museum til Undersøgelse, og i Museets Aarbøger for 1885 findes saa en længere med Afbildninger forsynet Artikel herom af den lærde Professor Steffens, hvorefter her gengives et meget forkortet Uddrag tillige med et Billede af Pladen i fuld Størrelse med vedkommendes Tilladelse.

Tvende af Museets Oldgranskere undersøgte den hver for sig og kom til et ret ensartet Resultat angaaende Indskriften.

Professor Steffens, som var den ene af de to, skriver:

»Udbyttet blev, at jeg kunde læse alle Runerne uden Undtagelse, og at jeg erkendte, at kun de sidste 6 Linier er Latin, men at de to første er Dansk. Jeg maa tillige betragte denne Tavle som henved 300 Aar ældre end noget andet hidtil fremdraget Dokument paa Dansk, idet jeg ved Dokument forstaar en haandskreven Optegnelse, ikke en Runesten eller en Indskrift paa et Redskab, Vaaben eller Smykke.

Pladen er, som vedføjede Afbildning udviser, ikke stor, omtrent 7 cm lang og $3\frac{1}{2}$ cm bred. Ved Ombøjningen er enkelte

Runer beskadiget, men dog ikke mere, end at saa at sige alle Runetegnene staar tydelig. De er aldeles skarpt indridsede med et spidst Redskab (Stylus). Der er ikke mindre end 227, rask og let skrevne, og hvad der er enestaaende blandt alle vore Runeindskrifter, med en kursiv Haand. Skriften er derfor heller ikke meget omhyggelig, og der findes næppe to Tegn, som er ganske ens. Som anført er de to første Linier paa gammelt Dansk og de 6 sidste paa Latin, og i Oversættelse lyder hele Indskriften saaledes:

For dig, Christi Tjenerinde og Catechumen, bønfaldt jeg om hans Belønnings Gave. Du gav Gaarde, Marker og Huse. Christus sejrer. Christus styrer. Christus hersker. Christus fri mig, Asa, fra alt ondt! Christi Kors være over mig her og allevegne! Korset inderst inde! Korset i mit inderste! Korset inden i mig! Og det store Kors, Kristi Blod, signe mig!«

Hvem var nu denne Asa? Ja, derom vide vi intet. At hun har været en velstaaende Kvinde, kan ses af, at hun i kirkeligt Ojemed har kunnet skænke Gaarde, Marker og Huse; og at hun har levet i Overgangstiden mellem Hedenskaben og Kristendommen, fremgaar deraf, at hun betegnes som Catechumen, det er mærket med Korsets Tegn, men endnu ikke døbt. Strengt taget havde en saadan ikke Ret til en kristen Begravelse; men Kirken var overbærende, og Asa har sikkert faaet sit Hvilested i indviet Jord paa den gamle Albani Kirkegaards Grund.

Hvor gammel er nu denne Plade? Professor Steffens slaar fast, at efter Sproget og Indholdet kan den ikke være yngre end omkring Aar 1000. Der er vel funden enkelte andre Blyplader med Indskrift fra Grave, men ingen saa gammel og ingen anden med Runer, naar en enkelt undtages, som dog kun bestaar af en Biskops Navn. Bekendt er saaledes Pladerne fra Valdemar I og Abbalons Grave ligesom nogle faa andre fra højtstaaende Gejstliges Grave; men de er alle affattede paa Latin og med vore almindelige Bogstaver. At Odensepladen delvis er affattet i det gamle danske Sprog, giver den en betydelig forøget Interesse.